Ulkoministeriö, Valtioneuvoston kanslia Raportti EU/297/2023-VNK-7

Taipale Pilvi (UM) Mäntylä Marko (VNIK) 14.8.2023

EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden yhteisön (CELAC) huippukokous 17.–18.7.2023

EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden yhteisön (CELAC) kolmas huippukokous järjestettiin 17.–18.7. Brysselissä. Suomea kokouksessa edusti pääministeri Orpo.

Kahdeksan vuoden tauon jälkeen järjestetty huippukokous oli tärkeä askel suhteiden tiivistämisessä. EU:n ja CELAC-maiden kumppanuuden merkitys on entistä suurempi muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa.

Huippukokouksen julkilausumassa korostetaan yhteisiä arvoja ml. ihmisoikeudet ja demokratia ja todetaan kumppanuuden tärkeys globaaleihin haasteisiin vastaamisessa. Siinä esitetään vakava huoli Ukrainan-vastaisesta sodasta ja sen globaaleista vaikutuksista ja annetaan tuki Mustanmeren viljanvientisopimuksen jatkolle. Julkilausumassa nostetaan lisäksi esille mm. monenkeskinen yhteistyö, ilmastonmuutos, kestävä kehitys ja kauppasopimukset.

EU julkisti kokouksessa 45 miljardin euron alueellisen Global Gateway -investointiohjelman mm. vihreän ja digitaalisen siirtymän hankkeisiin Latinalaisessa Amerikassa ja Karibialla. Huippukokous vauhditti myös EU:n ja alueen maiden välisiä kauppasopimuksia.

Kokouksen yhteydessä järjestettiin erillinen tapaaminen Karibian maiden johtajien kanssa sekä yritysfoorumi ja kansalaisyhteiskuntafoorumi. Seuraava huippukokous on tarkoitus järjestää 2025.

EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden yhteisön CELACin kolmas huippukokous järjestettiin 17.–18.7.2023 Brysselissä. Kokousta johtivat EU:n puolelta Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Charles Michel, komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ja EU:n neuvostonpuheenjohtajamaa Espanjan pääministeri Pedro Sánchez sekä CELAC-puolelta puheenjohtajamaa St. Vincentin ja Grenadiinien pääministeri Ralph Gonsalves, Argentiinan presidentti Alberto Fernández ja Hondurasin presidentti Xiomara Castro. Huippukokoukseen osallistuivat kaikki EU-maat ja kaikki 33 CELAC-maata. Suomea kokouksessa edusti pääministeri Petteri Orpo. Pääministeri Orpolla oli kokouksen yhteydessä kahdenväliset tapaamiset Chilen

presidentti Gabriel Boricin, Dominikaanisen tasavallan presidentti Luis Abinaderin ja Barbadoksen pääministeri Mia Mottleyn kanssa.

Kahdeksan vuoden tauon jälkeen järjestetty huippukokous oli tärkeä askel EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian (LAK) suhteiden tiivistämisessä. Useimmat alueen maat ovat EU:lle tärkeitä samanmielisiä kumppaneita. EU- ja CELAC-maat muodostavat lähes 20 % globaalista bruttokansantuotteesta ja lähes kolmanneksen YK:n jäsenistöstä. EU on LAK-alueen suurin investoija.

Huippukokouksessa hyväksyttiin EU:n ja CELAC-maiden neuvottelema yhteinen julkilausuma, jossa korostetaan yhteisiä arvoja kuten ihmisoikeuksia, demokratiaa ja kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää. Siinä todetaan kumppanuuden merkitys globaaleihin haasteisiin vastaamisessa, ml. ilmastonmuutos, luontokato, köyhyys, ruokaturvattomuus ja tuotantoketjujen häiriöt. Julkilausumassa esitetään vakava huoli Ukrainan-vastaisesta sodasta ja sen globaaleista vaikutuksista ja annetaan tuki Mustanmeren viljanvientisopimuksen jatkolle. Julkilausumassa nostetaan lisäksi esille mm. tarve tiivistää monenkeskistä yhteistyötä, uudistaa kansainvälistä rahoitusjärjestelmää ja toimeenpanna Agenda 2030 ja kestävän kehityksen tavoitteet. Julkilausumassa todetaan Global Gateway -investointiohjelman tuomat mahdollisuudet yksityisen ja julkisen rahan mobilisoimiseksi kestävän kehityksen hankkeisiin sekä korostetaan yhteistyön merkitystä ihmislähtöisen, arvoperustaisen ja inklusiivisen digitaalisen siirtymän toteuttamisessa. Kauppasopimusten osalta toivotetaan tervetulleeksi EU–Chile- ja EU–Meksiko-sopimusten eteneminen allekirjoitusvaiheeseen lähikuukausina. Alueellisista tilanteista esille nostetaan Ukrainan lisäksi Haiti, Kuuba, Kolumbia, Venezuela ja Malvinas/Falklandin saaret. Muita julkilausumassa esille nostettuja aiheita ovat mm. puhdas vesi ja valtameret, katastrofivalmius, terveys, turvallisuus ja korruptio.

Julkilausumassa sovitaan konsultatiivisen koordinaatiomekanismin luomisesta EU:n ja CELAC:in välille ja huippukokousten järjestämisestä jatkossa kahden vuoden välein. Kokouksien seuranta tapahtuu ulkoministerikokouksissa.

Huippukokouksen puheenvuoroissa EU:n edustajat painottivat EU:n ja CELAC-maiden yhteisiä arvoja, YK:n peruskirjan merkitystä ja yhteistyön välttämättömyyttä ilmastokriisiin ja muihin globaaleihin haasteisiin vastaamisessa. Venäjän hyökkäyssota ja sen globaalit vaikutukset mm. ruokaturvaan ja energian hintoihin nousivat vahvasti esille. Lisäksi korostettiin tarvetta tehdä tiiviimpää yhteistyötä monenkeskisillä foorumeilla ja varmistaa taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävä kehitys. Komission puheenjohtaja von der Leyen ilmoitti 45 miljardin euron Global Gateway -investointiohjelmasta Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueelle. Rahoitusta ohjataan mm. vihreään ja digitaaliseen siirtymään, ilmastonmuutoksen ja luontokadon vastaisiin toimiin, ruokaturvaan ja terveyteen.

CELAC-maat nostivat esille osin samoja teemoja ml. demokratia ja ihmisoikeudet, rauhan ja kestävän kehityksen edistäminen ja monenkeskinen yhteistyö. Puheenvuoroissa korostettiin kansainvälisen rahoitusjärjestelmän uudistamista, sillä ilmastohaavoittuvuuden huomioiminen rahoituskriteereissä avaisi rahoitusta myös keskituloisille maille. Useissa puheenvuoroissa tuomittiin Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. CELAC-maat korostivat tarvetta yhteistyölle, josta molemmat osapuolet hyötyvät tasapuolisesti.

Huippukokous vauhditti EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden välisiä sopimuksia. Sekä modernisoitu EU–Chile-assosiaatiosopimus että EU:n sopimus Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden kanssa (ns. Post-Cotonou-sopimus) on tarkoitus allekirjoittaa ennen vuoden loppua. Huippukokouksen yhteydessä allekirjoitettiin myös useita EU:n ja yksittäisten CELAC-maiden välisiä sopimuksia ja yhteisymmärryspöytäkirjoja.

Kokouksen yhteydessä järjestettiin erillinen EU:n ja Karibian johtajien tapaaminen. Lisäksi kokouksen alla järjestettiin 13.–14.7. kansalaisyhteiskunnan, paikallisviranomaisten ja nuorison foorumi ja 17.7. yritysfoorumi, joihin oli kutsuttu myös useita suomalaistoimijoita.

Suomen edustajat:	PMI Orpo ja virkahenkilövaltuuskunta
Liitteet:	Huippukokouksen yhteinen julkilausuma